

Політика, технології і наука

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com Практичні / Семінарські: кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Якубін Олексій Леонідович, jacubin@gmail.com</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітньої компоненти є вивчення проблем і закономірностей структури, функціонування та розвитку науки, як соціального феномену, проведення соціологічного аналізу сучасного "поля науки".

Завданням дисципліни є формування у студентів здатностей вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості; працювати з інформацією: знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для вирішення наукових і професійних завдань; використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук; формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень в різних сферах соціології з використанням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду проведення фундаментальних і прикладних наукових розвідок.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Політика, технології і наука» є логічним продовженням курсу «Історія соціології» і належить до циклу фундаментальних дисциплін гуманітарного профілю. Тематика курсу «Політика, технології і наука» пов'язана з іншими дисциплінами навчального плану: «Історія соціології», «Соціологія модерну та модернізації», «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Політологія», «Соціологічні дослідження соціальних структур, організацій та управління»,

«Соціологія громадської думки та мас-медіа», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень» тощо.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС
Тема 1. Вступ до предмету «Політика, технології і наука». Наука, технології, знання в соціологічному контексті.	16	2	4		10
Тема 2. Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей. Від соціології знання до соціальної епістемології.	16	2	4		10
Тема 3. Північно-американське коріння соціології науки: розвиток парадигми Р. Мертонна. Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки.	16	2	4		10
Тема 4. Соціологія наукового знання: від Куна до «науки постмодерну».	16	2	4		10
Тема 5. Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.	16	2	4		10
Тема 6. Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про «кінець науки». Наука в «дзеркалі» громадської думки.	16	2	2		10
Тема 7. Режими виробництва наукового знання. Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті.	15	1	4		12
МКР	1	1			
Залік	8	0	2	0	6
Разом	120	14	28	0	78

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС
Тема 1. Вступ до предмету «Політика, технології і наука». Наука, технології, знання в соціологічному контексті.	16	2			14
Тема 2. Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей. Від соціології знання до соціальної епістемології.	16	2			14
Тема 3. Північно-американське коріння соціології науки: розвиток парадигми Р. Мертона. Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки.	16	2			14
Тема 4. Соціологія наукового знання: від Куна до “науки постмодерну”.	16		2		14
Тема 5. Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.	14				14
Тема 6. Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про “кінець науки”. Наука в “дзеркалі” громадської думки.	14				14
Тема 7. Режими виробництва наукового знання. Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті.	14				14
ДКР	8				8
Залік	6				6
Разом	120	6	2	0	112

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Добронравова, І. С., автор. Філософія науки : підручник / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко, С.П. Петрущенков, А.І. Пипич ; за редакцією І.С. Добронравової ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. - Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. - 255 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000602023>
2. Жоль, К.К., автор. Соціологія : навч. посіб. / К.К. Жоль. - Київ: Либідь, 2005. - 440 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000172510>
3. Кун, Томас. Структура наукових революцій / Т. Кун. - Київ : Port-Royal, 2001. - 226 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000354985>

4. Основні парадигми класичної та сучасної соціологічної думки : хрестоматія / за заг. ред. В.І. Докаша, Т.В. Медіної ; МОН України, Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. - 279 с.
<https://discovery.kpi.ua/Record/000425809>
5. Ручка, А.О., автор. Курс історії теоретичної соціології : [навч. посіб.] / А.О. Ручка ; Міжнародний фонд "Відродження". - Київ : Наукова думка, 1995. - 224 с.
<https://discovery.kpi.ua/Record/000015830>

Допоміжна література:

1. Самардак, М.М., автор. Філософія науки : напрями, теми, концепції : навч. посіб. / М.М. Самардак. - Київ : ПАРАПАН, 2011. - 204 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000281335>
2. Соціологічне метатеоретизування: історія та сучасність / За заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 506 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000635568>
Кун Т. Структура научных революций. М., 1975. (Глава 3 Природа нормальной науки)
Лакатос И. История науки и ее рациональные реконструкции. / Структура и развитие науки. М.: Прогресс, - 1978. с. 203 – 269.
3. Акімова, О. А. Трансформація підготовки сучасних інженерів в контексті бізнес-освіти / О. А. Акімова, А. М. Іщенко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2016. – № 2 (47). – С. 45–52. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25150>
4. Дослідницька діяльність у соціальній роботі. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітніми програмами спеціальностей «соціологія» та «соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. Казаков М. А. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 48 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49977>
5. Казаков, М. А. Феномен псевдонауки як проблема розвитку сучасного наукового пізнання : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.02 – діалектика та методологія пізнання / Казаков Мстислав Андрійович. – Одеса, 2015. – 222 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/36866>
6. Літценберг Л. В. Процес соціокультурної ідентифікації в умовах сучасного суспільства / Л. В. Літценберг // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2011. – № 3(33). – С. 39–43. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8910>
7. Потіщук, О. О. Етос науки: постнекласичне дослідження / О. О. Потіщук // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2016. – № 3 (48). – С. 58–62. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25428>
8. Рубанець О. М. Когнітивний підхід до науки як інформаційної системи / О. М. Рубанець // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2008. – № 3(24). – С. 79–82. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8814>
9. Рубанець, О. М. Філософські проблеми наукового пізнання [Електронний ресурс] / О. М. Рубанець. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,05 Мбайт). – Суми : Університетська книга, 2013. – 228 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32511>
10. Александров Д. Соціальні інтереси крізь призму постмодерністської епістемології [Електронний ресурс] / Д. Александров // Соціологічні студії. - 2017. - № 2. - С. 6-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/socst_2017_2_3
11. Бакіров В. С. Наука і суспільство: проблеми комунікації [Електронний ресурс] / В. С. Бакіров // Вісник Національної академії наук України. - 2016. - № 5. - С. 35-37. - http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2016_5_10
12. Буруковська Н. В. Класична, некласична та постнекласична моделі розвитку наукового знання [Електронний ресурс] / Н. В. Буруковська // Вісник Академії адвокатури України. - 2007. - Число 3. - С. 19-26. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2007_3_4
13. Гейко С. М. Соціально-філософські виміри науки: історичний розвиток соціалізації науки та сучасні параметри наукової професії [Електронний ресурс] / С. М. Гейко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. - 2013. - № 1057, Вип. 49(1). - С. 23-25. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49(1)_6)

14. Додонова В. І. Про деякі проблеми взаємозв'язку постмодерністської та постнекласичної наук [Електронний ресурс] / В. І. Додонова // Вісник Донецького національного університету. Сер. Б : Гуманітарні науки. - 2015. - № 1-2. - С. 359-366. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnug_2015_1-2_65
15. Дротянюк Л. Г. Диверсифікація наукового знання в інформаційну еру [Електронний ресурс] / Л. Г. Дротянюк // Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. - 2009. - № 2. - С. 15-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2009_2_5
16. Дротянюк Л. Г. Функціональні трансформації постнекласичної науки в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / Л. Г. Дротянюк // Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. - 2016. - № 2. - С. 14-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2016_2_5

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Денна форма

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	<p>Лекція 1. Тема: Вступ до предмету «Політика, технології і наука». Наука, технології, знання в соціологічному контексті. Основні питання: Об'єкт, предмет, зміст політики, технологій і науки. Склад досліджень науки про науки ("Science Studies") : соціологія науки (SS), соціологія наукового знання (SSK) Наука як процес і як продукт. Наука як спільнота вчених. Соціальне знання: що таке знання, що таке епістемологія/гносеологія, як влаштовані системи ідей (наукове, буденне і соціальне пізнання). СРС: Соціальні дослідження науки і технології (STS). Мислення і знання (Х. Арент). </p>
2	<p>Лекція 2. Тема: Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей. Від соціології знання до соціальної епістемології. Основні питання: Зародження інституту науки. Ф. Бекон і його проект "Наукового ордену" ("Нова Атлантида"). Альтернативи наукового знання: інституціоналізація езотеричної традиції, квазінаукового сектантства і спадщина Просвітництва. Теорія про "пуританські корені" становлення науки в Англії (Р.Мертон). Різні типи академічної організації науки в XVII столітті: вибір нового образу науки на користь внутрішньо автономного, незалежного і відкритого суспільства учених. Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія "двох наук" М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизм. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної</p>

	<p>детерміації наукового знання. Раціоналістична філософія науки. Принципи верифікації і фальсифікації. Попперівська критика (а) індукції, (б) історизму, (в) соціології знання. "Третій світ" К.Поппера. Логіка соціальних наук. Картини наукової раціональності. "Стандартна концепція науки". Модель науки Р. Карнапа — Г. Рейхенбаха і логіка контекстів "обґрунтування" і "відкриття". Лакатос і метод раціональних реконструкцій. Т. Кун, П. Фейєрабенд та соціальна епістемологія. "Переворот" картини наукової раціональності. Від позитивізму і робіт К. Поппера до релятивізму П. Фейєрабенда і новій історіографії Т. Куна. Релятивізм як методологічна вимога, як емпіричне виведення і як догма. Соціальна епістемологія Фуллера і Голдмена. СРС: "Невидимий коледж" (С. Хартліб - Д. Прайс). "Республіка вчених" (М. Мерсенн). Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера - Лакатоса. Концепція "авторитарного знання".</p>
3	<p>Лекція 3. Тема: Північно-американське коріння соціології науки: розвиток парадигми Р. Мертона. Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки. Основні питання: Передумови виникнення парадигми Р. Мертона. Основні принципи "позитивістської", класичної соціології науки. Нормативні принципи "наукового етосу" : співвідношення ідеального та реального. Концепція двох осей (соціальної і раціональної), як спосіб вирішення проблеми екстерналіського та інтерналіського способу аналізу науки. Поняття "світ знання" (К. Поппер). Т. Парсонс і його класифікація ролей вченого за типом знання. Наука і сучасне суспільство з інституціональної точки зору. Емпіричні дослідження в соціології науки: дослідження впливу зовнішніх чинників (релігійного, політичного, економічного, освітнього тощо), дослідження впливу систем ідей один на одного. СРС: Б.Барбер і його внесок у розвиток програми соціології науки. Дослідження мотивації і систем винагороди, комунікації і мережі.</p>
4	<p>Лекція 4. Тема: Соціологія наукового знання: від Куна до "науки постмодерну". Основні питання: Наукове знання як об'єкт соціологічного дослідження. Статус експерименту і антропологічний поворот. Критика "третього світу" К.Поппера, перегляд концепції об'єктивного знання. Постмодернізм в соціальних науках і реакція на книгу Т.Куна "Структура наукових революцій" в Європі і Америці. СРС: Феміністська критика "стандартної науки".</p>
5	<p>Лекція 5. Тема: Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму. Основні питання: Макрорівень: "Сильна програма" Б. Барнса і Д. Блура. Історія 1972 року: початок нової соціології науки. Методологічні підстави релятивістської соціології науки. Програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза. Мікро-етнографія науки: вчені ("тубільці") у науці ("племені"): Бергер і Лукман і їх концепція соціології знання. "Етнографія науки" Б. Латюра і С. Вулгара: критичний аналіз. Лабораторія очима соціального вченого. Реакція протесту: Алан Сокал - "інтелектуальні хитрощі" і "наукові війни". СРС: Мікрорівень: Соціологія науки М. Малкея: екстерналізм. Соціальний конструктивізм К. Кнорр-Цетини. Вчений як каузальний медіатор (конструктор) наукової діяльності. Новий реалізм Бхаскара та Харі: "генетична" методологія. "Епістемологічні культури". "Співтовариства знання" (Велбурн) й "знання як угода"(Куш).</p>
6	<p>Лекція 6. Тема: Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про "кінець науки". Наука в "дзеркалі" громадської думки. Основні питання: Співвиробництво науки і соціального порядку. Соціологія експертів і</p>

	експертизи. Експертне знання. Класичні едінбурзькі дослідження. “Третя хвиля”: соціологія експертизи і експертів. Розрізнення “експерта” і “вченого”: соціальні ролі для двох інститутів, в основі яких лежить специфічне знання, або перформативне перемикання кодів (“практика”). Нормативна теорія експертизи Г. Коллінза. Категорії членства: М.Лінч. Експертне знання і наука як влада (М. Фуко). Від повсякденного і наукового до експертного і наукового, публічного і приватного. Образи вчених в медіа. Наука і мас-медіа: формування порядку денного. Емпіричне вивчення буденного знання. Наукова грамотність і соціальні установки щодо S&T: в США, в Європі, на пострадянському просторі. Взаємозв'язок наукової грамотності, довіри до інститутів науки та поширення паранаукових/антинаукових/квазінаукових поглядів. СРС: Колонізація експертами життєвих світів в “суспільстві знання”.
7	Лекція 7. Тема: Режими виробництва наукового знання. Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті. Основні питання: Стилі наукового виробництва і організації науки. Режим секретності. Феномен Радянської науки. Ефект Супутника. Гендерний режим науки (“Ефект Матільди”). Національний / Глобальний режими. Глобальна міграція вених. Соціальний аналіз технологій: “Голем”, “Франкенштейн”, машини, “монстри” і соціальний контроль. Мобільна телефонія і практики соціального контролю. Цифрова солідарність. Наука і техніка в житті Києва (історико-соціологічний екскурс). Наука і техніка в КПІ. Від інституту до університету: другий стає першим (КПІ vs КНУ імені Тараса Шевченка). Соціальні науки в КПІ. Що далі?
8	МКР

Заочна форма

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	Лекція 1. Тема: Вступ до предмету «Політика, технології і наука». Наука, технології, знання в соціологічному контексті. Основні питання: : Об'єкт, предмет, зміст політики, технологій і науки.. Склад досліджень науки про науки (“Science Studies”) : соціологія науки (SS), соціологія наукового знання (SSK) Наука як процес і як продукт. Наука як спільнота вчених. Соціальне знання: що таке знання, що таке епістемологія/гносеологія, як влаштовані системи ідей (наукове, буденне і соціальне пізнання). СРС: Соціальні дослідження науки і технології (STS). Мислення і знання (Х. Арентс).
2	Лекція 2. Тема: Джерела сучасної науки. Наука як соціальний інститут і система ідей. Від соціології знання до соціальної епістемології. Основні питання: Зародження інституту науки. Ф. Бекон і його проект “Наукового ордену” (“Нова Атлантида”). Альтернативи наукового знання: інституціоналізація езотеричної традиції, квазінаукового сектантства і спадщина Просвітництва. Теорія про “пуританські корені” становлення науки в Англії (Р.Мертон). Різні типи академічної організації науки в XVII столітті: вибір нового образу науки на користь внутрішньо автономного, незалежного і відкритого суспільства учених. Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія “двох наук” М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизму. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної детермінації наукового знання. Раціоналістична філософія науки. Принципи верифікації і фальсифікації. Попперівська критика (а) індукції, (б) історизму, (в) соціології знання. “Третій світ” К.Поппера. Логіка соціальних наук. Картини наукової раціональності. “Стандартна концепція науки”. Модель науки Р. Карнапа — Г. Рейхенбаха і логіка

	<p>контекстів “обґрунтування” і “відкриття”. Лакатос і метод раціональних реконструкцій. Т. Кун, П. Фейєрабенд та соціальна епістемологія. “Переворот” картини наукової раціональності. Від позитивізму і робіт К. Поппера до релятивізму П. Фейєрабенда і новій історіографії Т. Куна. Релятивізм як методологічна вимога, як емпіричне виведення і як догма. Соціальна епістемологія Фуллера і Голдмена. СРС: “Невидимий коледж” (С. Хартліб - Д. Прайс). “Республіка вчених” (М. Мерсенн). Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера - Лакатоса. Концепція “авторитарного знання”.</p>
3	<p>Лекція 3. Тема: Північно-американське коріння соціології науки: розвиток парадигми Р. Мертона. Розвиваючи парадигму Мертона: інституційний підхід до науки. Основні питання: Передумови виникнення парадигми Р. Мертона. Основні принципи “позитивістської”, класичної соціології науки. Нормативні принципи “наукового етосу” : співвідношення ідеального та реального. Концепція двох осей (соціальної і раціональної), як спосіб вирішення проблеми екстерналіського та інтерналіського способу аналізу науки. Поняття “світ знання” (К. Поппер). Т. Парсонс і його класифікація ролей вченого за типом знання. Наука і сучасне суспільство з інституціональної точки зору. Емпіричні дослідження в соціології науки: дослідження впливу зовнішніх чинників (релігійного, політичного, економічного, освітнього тощо), дослідження впливу систем ідей один на одного. СРС: Б.Барбер і його внесок у розвиток програми соціології науки. Дослідження мотивації і систем винагороди, комунікації і мережі.</p>

Семінарські заняття
Денна форма

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	<p>Семінар 1. Соціологія науки і техніки, як дослідницька програма. Специфіка наукового знання. Склад досліджень науки про науки (“Science Studies”) : соціологія науки (SS), соціологія наукового знання (SSK), соціальні дослідження науки і технології (STS). Науковий метод і наука. Специфіка еталонного розуміння наукового методу. Соціальні проблеми демаркації науки та інших соціальних інститутів.</p>
2	<p>Семінар 2. Зародження інституту науки: “Науковий орден”. Ф. Бекон і його проект “Наукового ордену” (“Нова Атлантида”). Визначення альтернативи наукового знання: інституціоналізація езотеричної традиції, квазінаукового сектантства і спадщини Просвітництва. Теорія про “пуританські корені” становлення науки в Англії (Р.Мертон).</p>
3	<p>Семінар 3. Зародження інституту науки: ідея “незримого коледжу” та “республіки вчених”. Різні типи академічної організації науки в XVII столітті. Вибір нового образу науки на користь внутрішньо автономного, незалежного і відкритого суспільства учених. “Незримий коледж” (С. Хартліб - Д. Прайс). “Республіка вчених” (М. Мерсенн).</p>
4	<p>Семінар 4. Наука/наукове знання між ідеологією та релігією. Чітка демаркація чи взаємозалежність? Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія “двох наук” М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизм. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної детерміації наукового знання. Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера — Лакатоса.</p>

5	<p><i>Семінар 5. Наука між Рацією та Соціумом.</i> <i>Раціоналістична філософія науки. Принципи верифікації і фальсифікації. Попперівська критика (а) індукції, (б) історичизму, (в) соціології знання. "Третій світ" К.Поппера. Логіка соціальних наук. Картини наукової раціональності. "Стандартна концепція науки". Модель науки Р. Карнапа — Г. Рейхенбаха і логіка контекстів "обґрунтування" і "відкриття". Лакатос і метод раціональних реконструкцій.</i> <i>Т. Кун, П. Фейєрабенд та соціальна епістемологія. "Переверот" картини наукової раціональності. Від позитивізму і робіт К. Поппера до релятивізму П. Фейєрабенда і новій історіографії Т. Куна. Релятивізм як методологічна вимога, як емпіричне виведення і як догма. Соціальна епістемологія Фуллера і Голдмена. Концепція "авторитарного знання".</i></p>
6	<p><i>Семінар 6. Мертон та перша (інституційна) програма соціології науки.</i> <i>Передумови виникнення парадигми Р. Мертона. Основні принципи "позитивістської", класичної соціології науки. Нормативні принципи "наукового етосу": співвідношення ідеального та реального. Концепція двох осей (соціальної і раціональної), як спосіб вирішення проблеми екстерналіського та інтерналіського способу аналізу науки. Наука і сучасне суспільство Наука і сучасне суспільство з інституціональної точки зору. Емпіричні дослідження в соціології науки: дослідження впливу зовнішніх чинників (релігійного, політичного, економічного, освітнього тощо), дослідження впливу систем ідей один на одного, дослідження мотивації і систем винагороди, комунікації і мережі.</i></p>
7	<p><i>Семінар 7. Наукове знання як об'єкт соціологічного дослідження: криза першої програми. Статус експерименту і антропологічний поворот. Критика "третього світу" К.Поппера, перегляд концепції об'єктивного знання. Постмодернізм в соціальних науках і реакція на книгу Т.Куна "Структура наукових революцій" в Європі і Америці. Феміністська критика науки.</i></p>
8	<p><i>Семінар 8. Друга програма соціології науки (макрорівня).</i> <i>Макрорівень: "Сильна програма" Б. Барнса і Д. Блура. Історія 1972 року: початок нової соціології науки. Методологічні підстави релятивістської соціології науки. Програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза.</i></p>
9	<p><i>Семінар 9. Друга програма соціології науки (мікрорівня).</i> <i>Мікрорівень: соціологія науки М. Малкея: екстерналізм. Соціальний конструктивізм К. Кнорр-Цетини. Вчений як каузальний медіатор (конструктор) наукової діяльності. Новий реалізм Бхаскара та Харі: "генетична" методологія. "Епістемологічні культури". "Співтовариства знання" (Велбурн) й "знання як угода"(Куш).</i></p>
10	<p><i>Семінар 10. Друга програма соціології науки: акторо-сітковий погляд- вчені ("тубільці") у науці ("племені").</i> <i>Бергер і Лукман і їх концепція соціології знання. "Етнографія науки" Б. Латура і С. Вулгара: критичний аналіз. Лабораторія очима соціального вченого. Реакція протесту: Алан Сокал - "інтелектуальні хитрощі" і "наукові війни".</i></p>
11	<p><i>Семінар 11. Соціологія науки: третя версія.</i> <i>Співвиробництво науки і соціального порядку. Від ідеї "Наука для суспільства" до ідеї "Наука в суспільстві". Класичні едінбурзькі дослідження. "Третя хвиля": соціологія експертизи і експертів. Розрізнення "експерта" і "вченого": соціальні ролі для двох інститутів, в основі яких лежить специфічне знання, або перформативне перемикання кодів ("практика"). Соціологія експертів і експертизи. Експертне знання. Нормативна теорія експертизи Г. Коллінза. Категорії членства: М.Лінч. Експертне знання і наука як влада (М. Фуко). Від повсякденного і наукового до експертного і наукового, публічного і приватного. Колонізація експертами життєвих світів в "суспільстві знання".</i></p>
12	<p><i>Семінар 12. Наука і мас-медіа.</i> <i>Образи вчених в медіа. Поняття наука і мас-медіа: формування порядку денного. Емпіричне вивчення буденного знання. Наукова грамотність і соціальні установки щодо S&T: в США, в Європі, на пострадянському просторі. Взаємозв'язок наукової грамотності, довіри до інститутів науки та поширення паранаукових / антинаукових/</i></p>

	<i>кваліфікаційних поглядів.</i>
13	<i>Семінар 13. Соціальний аналіз технологій. Соціальний аналіз технологій: “Голем”, “Франкенштейн”, машини, “монстри”. і соціальний контроль. Мобільна телефонія і практики соціального контролю. Цифрова солідарність.</i>
14	<i>Семінар 14. КПІ через призму програм соціології науки. Наука і техніка в житті Києва (історико-соціологічний екскурс). Наука і техніка в КПІ. Від інституту до університету: другий стає першим (КПІ vs КНУ імені Тараса Шевченка). Соціальні науки в КПІ. Що далі?</i>
15	<i>Залік</i>

Семінарські заняття
Заочна форма

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми лекції та перелік основних питань</i>
1	<i>Семінар 1. Наука/наукове знання між ідеологією та релігією. Чітка демаркація чи взаємозалежність? Традиція класичної соціології знання. Загальні принципи соціології знання. Поняття ідеології у К. Маркса. Теорія “двох наук” М.Бухаріна. Соціологія знання К. Мангейма. Традиція неокантіанства та історизм. Критика соціології знання. Проблема соціокультурної детермінації наукового знання. Наукове знання та інші традиції знання: схожість, відмінності і проблема розмежування. Методологія науки Поппера — Лакатоса.</i>

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Для денної форми не передбачено тем для самостійного опрацювання.

Заочна форма

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми лекції та перелік основних питань</i>
1	<i>Тема: Соціологія наукового знання: від Куна до “науки постмодерну”. Основні питання: Наукове знання як об’єкт соціологічного дослідження. Статус експерименту і антропологічний поворот. Критика “третього світу” К.Поппера, перегляд концепції об’єктивного знання. Постмодернізм в соціальних науках і реакція на книгу Т.Куна “Структура наукових революцій” в Європі і Америці. СРС: Феміністська критика “стандартної науки”.</i>
2	<i>Тема: Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму. Основні питання: Макрорівень: “Сильна програма” Б. Барнса і Д. Блура. Історія 1972 року: початок нової соціології науки. Методологічні підстави релятивістської соціології науки. Програма емпіричного релятивізму Г. Коллінза. Мікро-етнографія науки: вчені (“тубільці”) у науці (“племені”): Бергер і Лукман і їх концепція соціології знання. “Етнографія науки” Б. Латюра і С. Вулгара: критичний аналіз. Лабораторія очима соціального вченого. Реакція протесту: Алан Сокал - “інтелектуальні хитрощі” і “наукові війни”. СРС: Мікрорівень: Соціологія науки М. Малкея: екстерналізм. Соціальний конструктивізм К. Кнорр-Цетини. Вчений як каузальний медіатор (конструктор) наукової діяльності. Новий реалізм Бхаскара та Харі: “генетична” методологія. “Епістемологічні культури”. “Співтовариства знання” (Велбурн) й “знання як угода”(Куш).</i>

3	<p>Тема: Сучасна соціологія науки третього покоління. Дебати про “кінець науки”. Наука в “дзеркалі” громадської думки.</p> <p>Основні питання: Співвиробництво науки і соціального порядку. Соціологія експертів і експертизи. Експертне знання. Класичні єдинбурзькі дослідження. “Третя хвиля”: соціологія експертизи і експертів. Розрізнення “експерта” і “вченого”: соціальні ролі для двох інститутів, в основі яких лежить специфічне знання, або перформативне перемикання кодів (“практика”). Нормативна теорія експертизи Г. Коллінза. Категорії членства: М.Лінч. Експертне знання і наука як влада (М. Фуко). Від повсякденного і наукового до експертного і наукового, публічного і приватного. Образи вчених в медіа. Наука і мас-медіа: формування порядку денного. Емпіричне вивчення буденного знання. Наукова грамотність і соціальні установки щодо S&T: в США, в Європі, на пострадянському просторі. Взаємозв'язок наукової грамотності, довіри до інститутів науки та поширення паранаукових/антинаукових/квазінаукових поглядів. СРС: Колонізація експертами життєвих світів в “суспільстві знання”.</p>
4	<p>Тема: Режими виробництва наукового знання. Політехнічний інститут, як університет: дебати про ідентичність КПІ в 21-му столітті.</p> <p>Основні питання: Стилi наукового виробництва і організації науки. Режим секретності. Феномен Радянської науки. Ефект Супутника. Гендерний режим науки (“Ефект Матільди”). Національний / Глобальний режими. Глобальна міграція вених. Соціальний аналіз технологій: “Голем”, “Франкенштейн”, машини, “монстри” і соціальний контроль. Мобільна телефонія і практики соціального контролю. Цифрова солідарність. Наука і техніка в житті Києва (історико-соціологічний екскурс). Наука і техніка в КПІ. Від інституту до університету: другий стає першим (КПІ vs КНУ імені Тараса Шевченка). Соціальні науки в КПІ. Що далі?</p>

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 балів	відсутні	
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання

результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів.

На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентом матеріалу.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Обов'язкова умова допуску до заліку		Критерій
1	Поточний рейтинг	RD ≥ 40
2	Модульна контрольна робота (МКР)	RD ≥ 12

Можливість отримання оцінки «автоматом» для заліку: так.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Якщо сума балів менша за 40, але МКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення.

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів та має позитивну оцінку за МКР, отримує залікову оцінку «автоматом».

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Політика, технології і наука” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання сучасні наукові статті та публіцистичні матеріали пов'язані з новітніми тенденціями у сфері науки і техніки з огляду на динамічність їх розвитку. Тези деяких з таких матеріалів викладач проголошує наприкінці заняття, студенти у свою чергу також шукають новини щодо досліджень науки і технологій.

Основною формою роботи на семінарському заняття є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез, вміння посилатися на теоретичні положення та критично оцінювати наявні теорії і практики.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено старшим викладачем кафедри соціології, кандидатом політичних наук Якубіним Олексієм Леонідовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024)